

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2023

**SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE LA I
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 3

Meputso: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKAKWEŠIŠO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 Go se tsebe gore tatagwe wa madi ke mang.
- 1.2 Polaseng ya dikgomo tša maswi kua Bokone Bophirima.
- 1.3
- E be e le yo mošweu mola batho ba a dulago nabo e le ba baso.
 - Meriri ya gagwe e be e le ya boditsi mola ya batho ba a dulago nabo e be e tiile ebile e raragane.
- 1.4 Erasmus o be a mo tšhelela maswi a go šeba mola bašomi ba bangwe ba be ba sa hwetše selo./O thetsitšwe ke maswi.
- 1.5 O hlabilwe ke mantšu a Vierkamp ge a mmotša gore yena o a ipshina ka ge a phela le batho bao a swanago nabo mola yena a sa swane le motho.
- 1.6 O šaletše morago ka dithuto tša gagwe, e šetše e le lesogana gomme o palelwa ke go fetša mphato wa bohlano./A ka se rutege.
- 1.7 Pheteletšo.
Kgopolo ya gore o be a llela godimo kudu.
- 1.8 O be a sa mo rate ka ge a ile a mo koba le semetseng ge Sophia a mmotša gore o ithwele ka ngwana wa gagwe.
- 1.9 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
Maikutlo a pefelo.
- Ke befedišwa ke gore ba šomiša bašomedi ba bona bošaedi, tiro ya mohuta wo ke tlhorišo ya basadi.
 - Ba tseba gabotse gore mošomedi a ka thetsega gabonolo ka lebaka la mohlako.
- 1.10 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Nka yo mmega go CCMA gore ke kobilwe/rakilwe mošomong ntle le lebaka gomme ke kgopele thušo gore ba tsene taba ye gare gomme ba e ahlole.
 - Nka mmega maphodiseng gore ke kobilwe/rakilwe mošomong morago ga go botša mongmošomo gore ke ithwele, ebile ngwana ke wa yena mongmošomo.
- 1.11 (a) Motho ge a gola o kopana le mathata a magolo a go feta ao a a bonego ge e sa le yo monnyane.
- (b) Ke ge motho a llišwa ke mathata ao a ikgoketšego ona ka maboomo.
- 1.12 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Nka mo eletša gore a dudiše morwa wa gagwe fase, a mo hlalošetše gore tatagwe ke mang.
 - Nka mo thuša go yo nyaka Erasmus moo a lego gona.

- 1.13 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Vierkamp o thomile go šomiša diokobatši.
 - Vierkamp le bagwera ba gagwe ba a utswa/ba dira bosenyi.
- 1.14 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Vierkamp a ka feletša a swerwe a ahlololwa mengwaga ye mentši goba bophelo ka moka kgolegong ka gore o bolaile motho.
 - Vierkamp o tlo tseba ka morago gore monna wa lekgowa yo a mmolailego ke tatagwe gomme a ipolaya ka ge a tla be a itshola/a ka ya go kgopela mosadi wa Erasmus tshwarelo.
- 1.15 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Mmušo o ka ba tšeela dithoto tša bona gomme di rekišwe, tšhelete yeo e beelwe bana bao gore ba ba iše dikolong ba be ba ba fepe ka yona.
 - Ba swanetše go hlokomela goba ba fepa le bommago bana bao ka ge ba bangwe ba senyegelwa ke mešomo ebile ba ba kwešitše bohloko.

- 1.16 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

Kgethologanyo le tshwaro ye mpe go bana ba merafe ye mengwe setšhabeng.

- Vierkamp e be e le morafe wa baMmala gomme setšhaba seo a bego a phela le sona se sa mo amogele, se mmitša ka mainaina ebile se mo phediša boima/gabohloko.

GOBA

Banna ba go hloka maikarabelo.

- Erasmus o kobile/rakile Sophia mošomong ge a ekwa gore o imile ngwana wa gagwe.

GOBA

Bana ba go se tsebe botatago bona ba phela kgakanegong/ka kgakanego.

- Vierkamp o be a gakantšhwa ke go se tsebe gore tatagwe wa madi ke mang.

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše hlano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Mokgwa wa go swaya:

D = Dintlha

P = Polelo

Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a ngwalolotše dintlha:

- 0 ge a ngwalolotše dintlha tše 6–7.
- Moputso o 1 ge a ngwalolotše dintlha tše 1–5.

Kakaretšo ya morutwana e akaretše dintlha tše di latelago:

- Motho o swanetše go tseba gore o nyaka go šoma mošomo wa mohuta mang.
- Motho o swanetše go tseba gore o nyaka go ba le lapa le le bjang.
- Motho o swanetše go tseba gore ke eng seo a swanetšego go se dira pele a tšofala.
- Motho a tsebe gabotse seo a nyakago go se fihlelela bophelong.
- Motho o swanetše go tseba mabokgoni ao a nago nawo le gore a tla mo thuša bjang go fihlelela maikemišetšo a gagwe.
- Maikemišetšo a nyalelane le ditumo tša bophelo bja gago ka moka.
- Ipeepele nako ya go fihlelela maikemišetšo a gago.
- Arola mošomo wa gago go ya ka bohlokwa bja wona ka go fapafapana ga wona.
- Botša ba lapa la gago ka maikemišetšo a gago gore ba kgone go go thekga.
- Itlhohleletše ka go iteboga legatong le lengwe le lengwe la katlego ya gago.
- Mamaretša papetlana yeo o ngwadilego maikemišetšo a gago go yona moo o tlogo e bona nako le nako.
- Itshephe, le ge go ka ba le mapheko wena tseba seo o nyakago go se fihlelela, o tšwele pele.

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3 SERETO SEO SE SEGO SA BONWA

3.1 Sonete

- Se na le methalotheto ye 14.
- Methalothetong ye lesomepedi ya mathomo moreti o tšweletša seswantšho mola methalothetong ye mebedi ya mafelelo moreti o tšea sephetho/o a ruma.

3.2 Potšitširetoriki

Go gatelela dikgopolo. / Go goga šedi ya mmadi. / Gore batheeletši ba naganiše ka molaetša wa sereto.

3.3 Go tšweletša poeletšothomi.

3.4 abacb

3.5 Jaa//o nwe//o khore ...

3.6 Se bolela ka gore lebitla ga le fetše go amogela batho/ga le kgotsofale./ Lebitla.

POTŠIŠO YA 4 DIRETO TŠE DI BONWEGO

4.1 4.1.1 Sereto se se bolela ka batho bao ba itiago/bethago mataese ka nepo ya go hwetša tšhelete.

- Ge ba gopotše lefelong leo la mataese ga ba lebelele morago ebile ga ba šetše gore ke nako mang. Ke bošego goba ke mosegare mo go bona go no swana.
- Ba ya fao ka bontši moo e lego gore sereti se ba swantšha le manong le ditšhošane ge a/di bone sa go ja.
- Ge ba le fao yo mongwe le yo mongwe o šeditše potla ya gagwe.
- Gona fao mošomong wa bona go na le bao ba bunago mola ba bangwe ba boa ba lekeleditše diatla.

4.1.2 Batho bao ba go itia/betha mataese ba swantšhwa le ditšhošane le manong ge di/a gopotše dijo tša tšona.

4.1.3 Motho yo mongwe le yo mongwe o a itirela/motho ge a dira modiro o o dira gore a tle a holege ka wona/gore a kgone go ipatolla mathateng a gagwe.

4.1.4 'Yo ke motho, bale aowa'; mmolelwana wo o laetša kgethologanyo ya semorafe ye e laetšwago ka lešupi "yo" le "bale".

4.2 1. Maikutlo

Sereti se tšweletša maikutlo a bohloko/manyami/maswabi/boitsholo.

O kwešwa bohloko ke/o nyamišwa ke/o swabišwa ke go rwala morwalo wa mpa a le tee mola monna/lesogana yoo/leo le lego mong wa mpa a sa mo thuše ka selo a sepela ka tokologo etšwe e le yena modiri wa ditaba tše.

2. Molaetša

Molaetša ke gore bopapagobana ba rwale maikarabelo a ngwana go tloga a sa le ka mpeng ya mmagwe.

- Sereti se re se imelwa ke morwalo se nnoši ga se thušwe ke motho.
- Motho yoo a go se fa mpa ga a se batamele o sepelela kgole le sona.
- Monna yo o ya godimo le fase ntle le bothata.
- Ge e le mmele wa monna yo ga o fetoge.
- O emetše letšatši le ngwana a tlo go belegwa gore a tlo thoma ka go bea melao.

3. Sebopego sa ka ntle

- Sereto se se na le ditemanatheto tše 3.
- Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye 10.
- Se na le methalotheto ye 30
- Methalotheto ke ye mekopana le ya magareng.

4. Polelo ya maleba ya maatlakgogedi le kgetho ya maleba ya mantšu.

KAROLO YA D DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

5.1 5.1.1 E mabapi le go ingwadišetša dikgetho tša bosetšhaba tša Afrika Borwa tša 2024.

5.1.2 Na?

Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

- Na le feditše go ngwala?

5.1.3 Ingwadišetše.

Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

- Ke tla go ngwalela lengwalo.

5.1.4

- Bouta
- Kgetha.

5.1.5 Independent Electoral Commission.

5.1.6 Go laetša gore o boutile/kgethile.

5.1.7

- Diofising
- Lehlathi la felo.

5.1.8 Moo

Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

- Ke dula mo.

5.1.9

- O be le Karata ya Boitšhupo ya Afrika Borwa.
- O be le mengwaga ye 16.

5.1.10 ya lena.

5.2 5.2.1 Maikutlo a boitsholo.

5.2.2 O sepetše gape o se wa laela motho gomme ke gona o bowago gonabjale?

5.2.3 Taelo.

5.2.4 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

- Kgarebe ye e na le matsogo. (O ra gore ga a tšwafe o rata go šomiša matsogo a gagwe.)
- Ke be ke leditše go botšiša matsogo. (O ra go dumediša go kwa gore ba phela bjang.)

5.2.5 Lelahlelwa.

5.2.6 Modirišogore.

5.2.7 Monna o rile mosadi yola o bolela nnete.

5.2.8 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:

- Ke boletše therešo.

POTŠIŠO YA 6

- Ge
- Se segolo
- homotše
- Gare
- bodutu
- tšhupetšo
- wa
- mathapama
- na
- itebetše

Palomoka ya meputso: 100